

**DIMENSIONERING AV
HÖGRE UTBILDNING
– VEM ÄR DET EGENTLIGEN
SOM STYR?**

SNS

14 februari 2025

Mats Bergman

HANDELSHÖGSKOLAN

UMEÅ UNIVERSITET

HISTORISKA STYRMODELLER

- **1958 – 1977: ”Automatiken”**
 - Studenternas önskemål styrande, generös budgetering
- **1977 – 1993: ”Planekonomi”**
 - Utbildningsdepartementet, prognoser för arbetsmarknadens behov, effektiviseringskrav

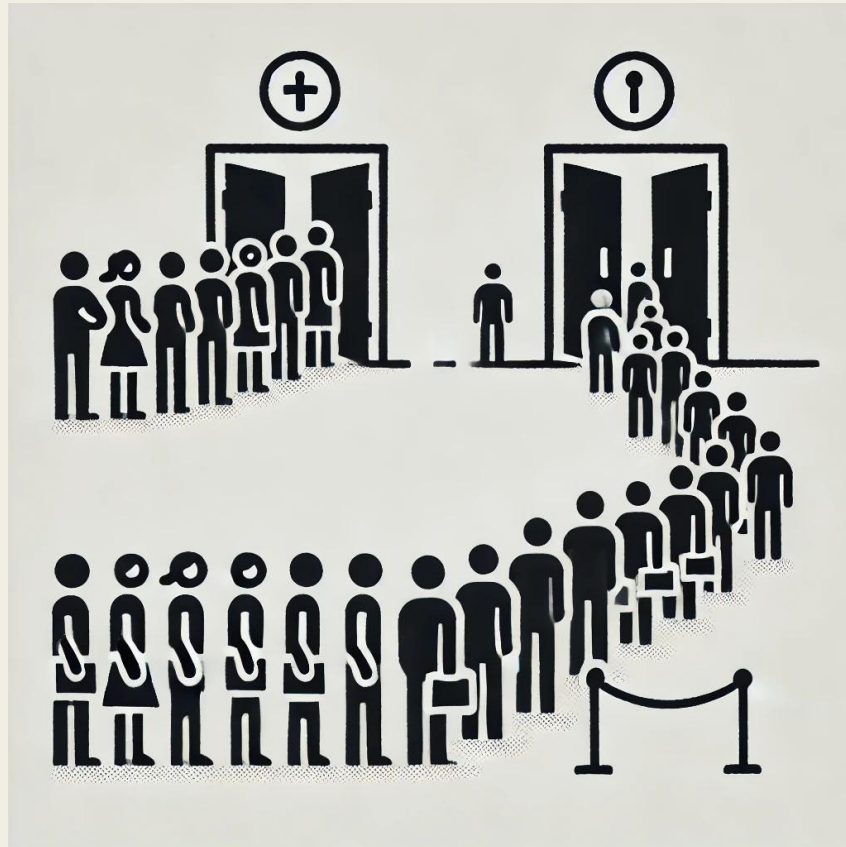

DAGENS STYRMODELL

- **”Autonomi” (sedan 1993)**
 - Lärosätena styr själva (inom budgetramen)
 - Lärosätena måste locka tillräckligt många studenter för att få hela den tilldelade budgeten
 - Stigberoende och decentralisering inom lärosätena
 - Svagt inflytande från arbetsmarknaden
 - 60 % antas till 1:a-handsval – svagt intresse för många utbildningar
 - Alla antas till 1/2 av programmen
 - Alla antas till 4/5 av de fristående kurserna
 - Miniminivåer för lärar- och vårdutbildningar enligt regleringsbrev

Stort utbud av mindre populära utbildningar ger få kontakttimmar per student och många kurser per lärare

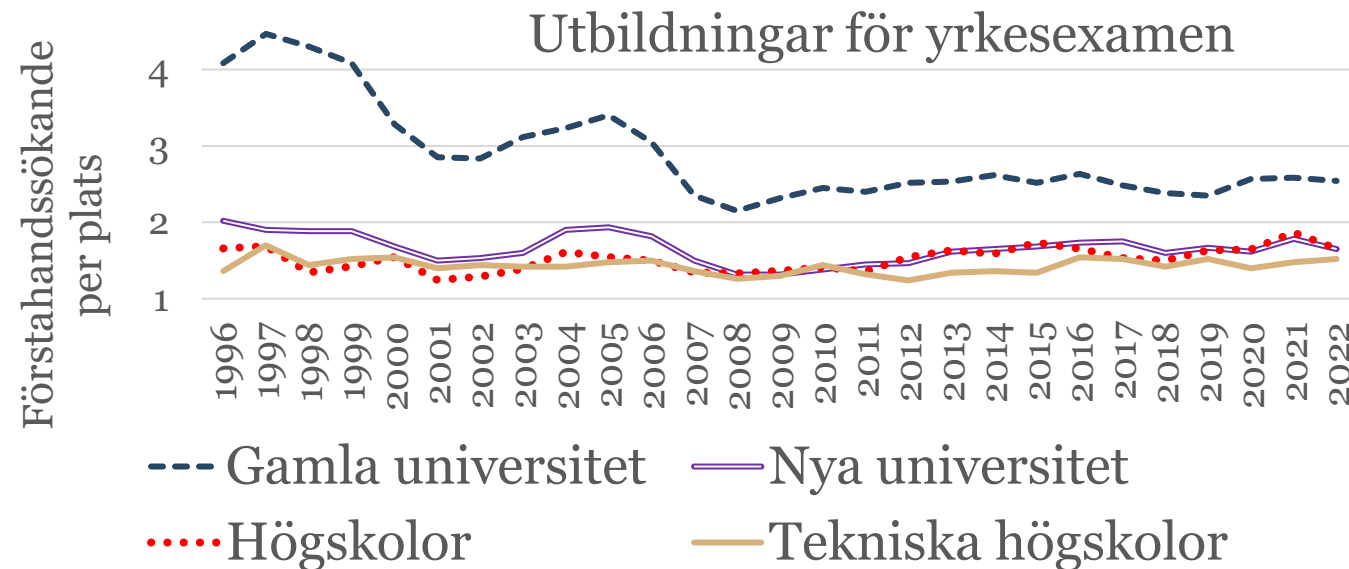

Bristande utbudsrespons för populära utbildningar

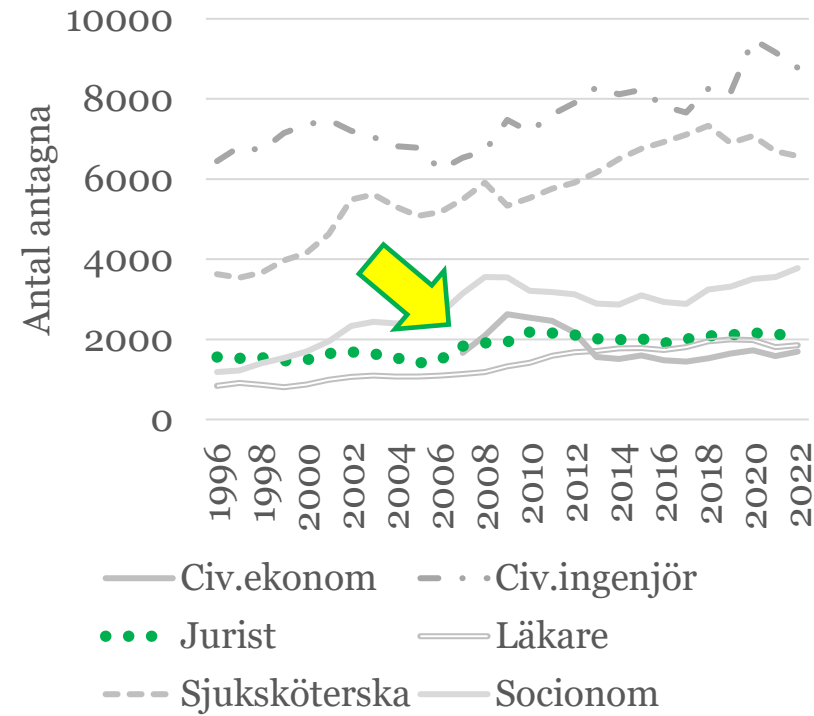
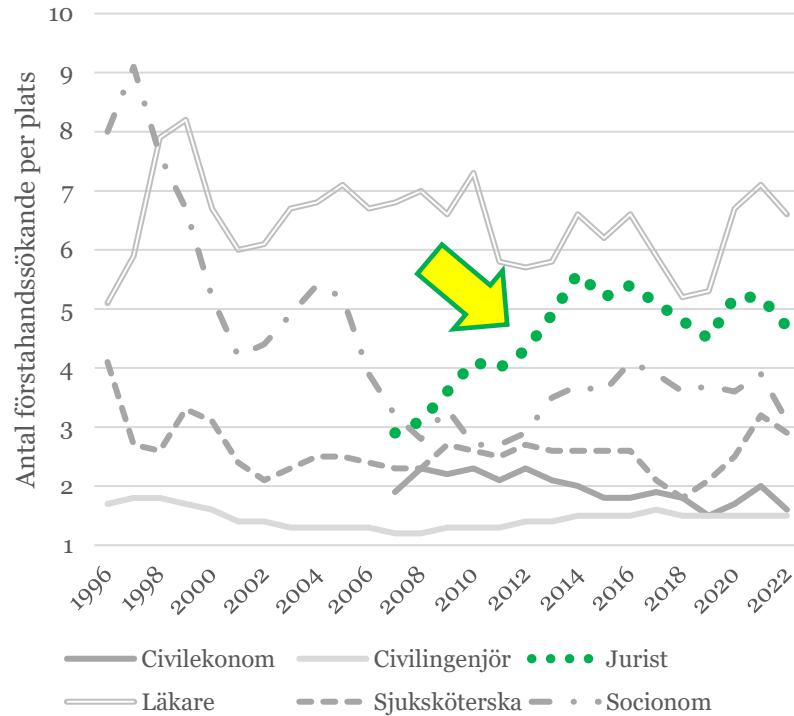
SÖKTRYCKET HAR JÄMNATS UT MELLAN ÄLDRE OCH NYA LÄROSÄTEN...

- Antalet studenter har 10-dubblats till nya lärosäten men bara fördubblats till äldre lärosäten
- Tydlig politisk styrning som lyckats

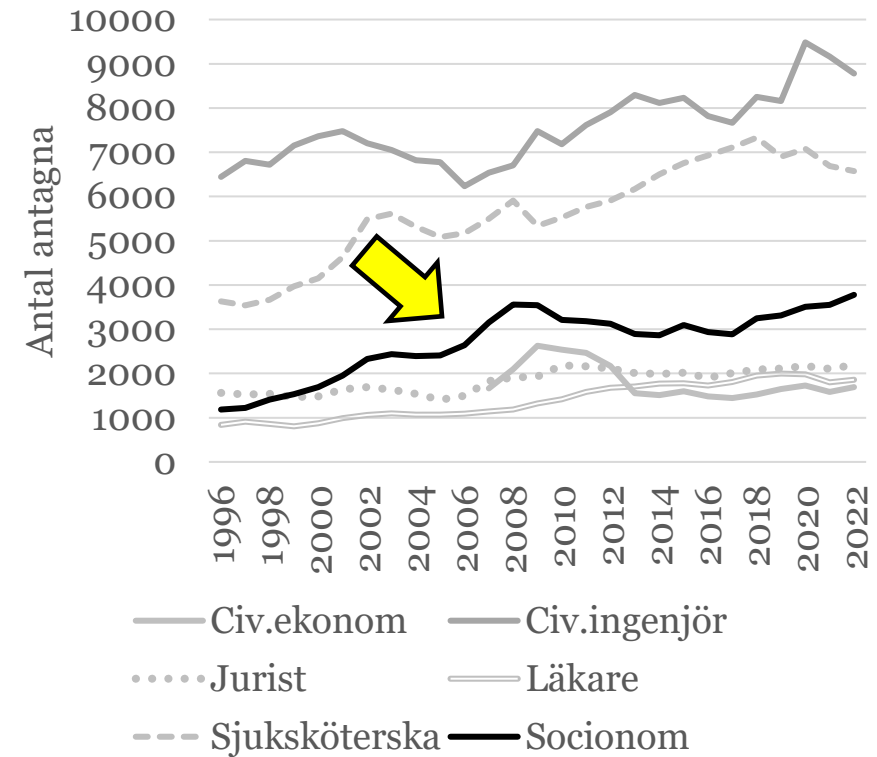
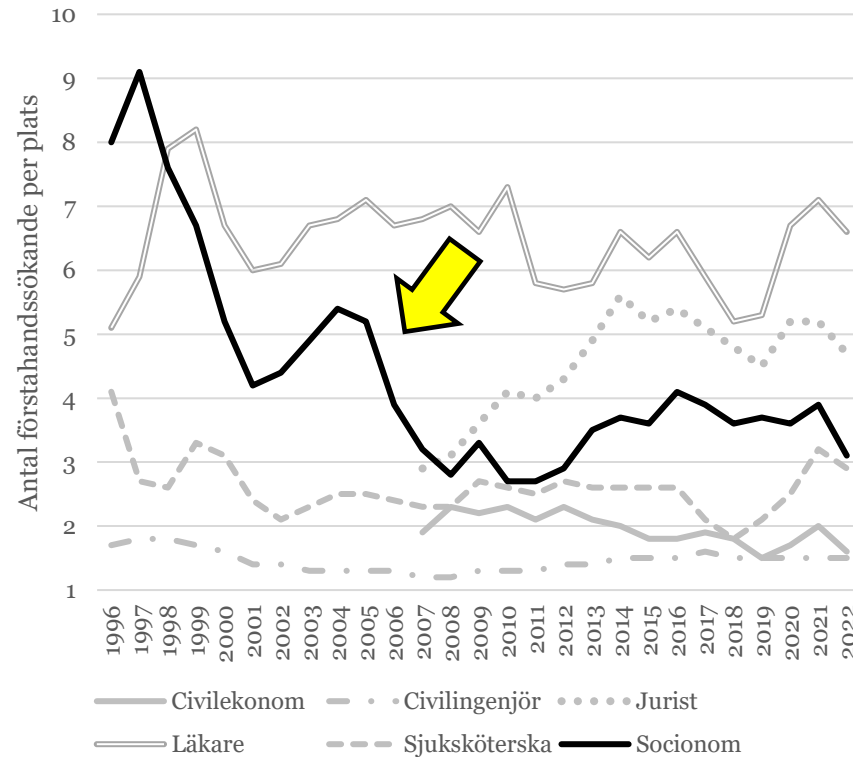

... MEN INTE MELLAN UTBILDNINGAR

SMÅ EFFEKTER AV SÖKTRYCK PÅ ANTAL PLATSER – EXEMPLET JURIDIK

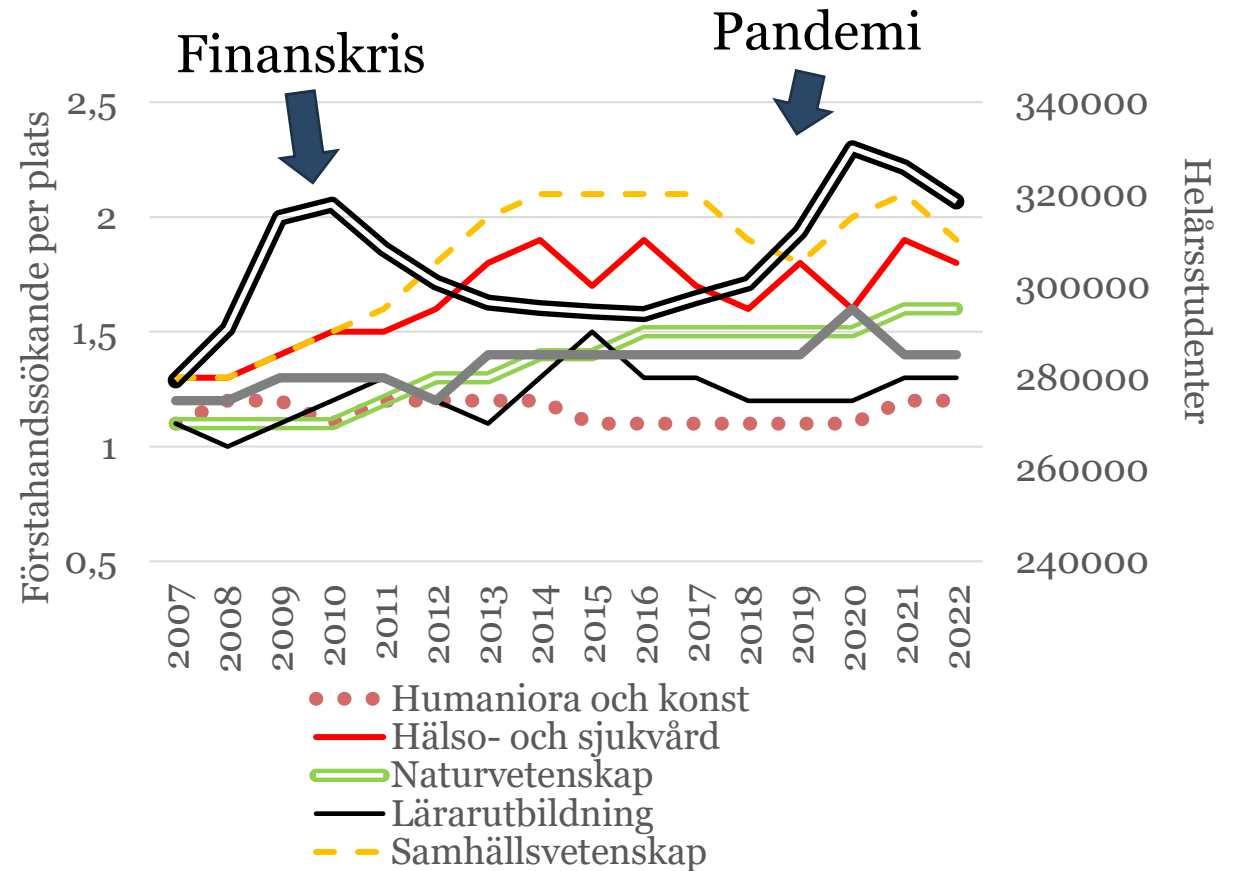

SOCIONOMUTBILDNING – DET GODA EXEMPLET

MINSKAD HÄNSYN TILL STUDENTERNAS ÖNSKEMÅL?

- Ökad spridning i söktryck
- Söktryck per fakultet
 - Högt söktryck för samhällsvetenskap och hälso- och sjukvård
 - Ökande söktryck för teknik och naturvetenskap
 - Lågt söktryck för humaniora, konst och lärarutbildning

VÄGEN FRAMÅT

- Passa på att reformera styrningen när antalet unga vuxna växer!
- Bra med decentralisering – men lärosätenas incitament att tjäna studenter och samhälle bör stärkas
 - Bättre balans mellan producent-, student- och samhällsintresset behövs!
 - Låt söktryck påverka dimensioneringen mer
 - Löne- och sysselsättningsläge är stabila och bra indikatorer
 - Mer pålitliga än enkätbaserade arbetsmarknadsprognoser
 - Låg lönespridning och legitimationskrav talar för (fortsatt) volymstyrning av lärar- och vårdutbildningar

